

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen CP-liitto edustaa niitä lukemisesteisiä henkilöitä, joille painettu teksti ei ole saavutettavaa motorisen vamman ja/tai kognitiivisten vaikeuksien vuoksi.

Muistutamme, että YK:n vammaissopimus asettaa velvoitteita, jotka koskevat viestintää, kulttuuria sekä sivistyksellisiä ja kielellisiä oikeuksia. Sopimus sisältää tarkat määritelmät käsitteistä "viestintä", "kieli", "syrjintä vammaisuuden perusteella", "kohtuulliset mukautukset" ja "kaikille sopiva suunnittelu" (2. artikla). Lyhyesti ilmaistuna tuotteiden, ympäristöjen, ohjelmien ja palveluiden on oltava vammaisten henkilöiden saavutettavissa joko Design for All -periaatteen mukaisesti tai tarvittaessa erikseen toteutettavin, tarpeellisin ja asianmukaisin muutoksin tai järjestelyin.

Saavutettavuuskirjasto Celia on ollut keskeinen toimija YK:n vammaissopimuksessa määritellyn viestinnän saavutettavuuden edistämisessä ja turvaamisessa. Nykyisen lain mukaan Celia edistää aktiivista lukemista, monipuolisia lukutaitoja ja elinikäistä oppimista tarjoamalla pääsyn saavutettavaan kirjastoaineistoon ja oppimateriaaleihin. Lisäksi Celia parantaa näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa (Laki saavutettavuuskirjasto Celiasta 787/2022, 1 §).

Celian yhdistäminen Kansallisarkistoon ei mielestämme ole tarkoituksenmukaista. Kyseisten organisaatioiden perustehtävät ja asiakaskunnat eroavat toisistaan merkittävästi. Lukemisesteisten kirjastopalveluja koskevassa lakiesityksessä nykyinen yhdenvertaisuuden parantamisen tehtävä on jätetty pois. Saavutettavuuskirjasto Celian palveluille ei yhdistämisen jälkeen olisi kohdennettua rahoitusta valtion budjetissa, vaan ne rahoitettaisiin osana Kansallisarkiston kokonaisuutta. Lisäksi nykyisen lain mukaiset määräykset sidosryhmien edustajien muodostamasta johtokunnasta sekä kirjaston johtajasta poistuisivat.

Näemme uudistuksessa vakavan riskin lukemisesteisten henkilöiden aseman, yhdenvertaisuutta tukevien resurssien ja palvelutason merkittävään heikentymiseen. Myös lukemisesteisten vaikutusmahdollisuudet ja osallisuus palvelurakenteissa kaventuisivat olennaisesti.

Suomen CP-liiton kanta on, että saavutettavuuskirjasto Celia tulee säilyttää itsenäisenä organisaationa tai sille on vähintään kirjattava selkeä, itsenäinen asema suhteessa Kansallisarkistoon.

Lappalainen Juha
Suomen CP-liitto ry

Ritvanen Päivi
Suomen CP-liitto ry